

SAKSHANDSAMAR Even Gaukstad
Kristi Vindedal

VÅR REF.
13/03111-5

DYKKAR REF.

ARK. Forvaltningsarkivet
351.8

INNVALSTELEFON

+47 98202846

DYKKAR DATO

VÅR DATO
27.05.2014

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Sjå mottakarliste

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland - høyring av framlegg til område

Riksantikvaren viser til brev av 25.4.2014 med orientering om forprosjektet Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse som vert gjennomført i Hordaland og Østfold fylke. De får no framlegg på høyring til ni område som er avgrensa som kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland, jf. vedlegg 1. Riksantikvaren ber om høyringsmerknader innan **4.juli 2014**. Det vert halde eit høyringsmøte på Fylkeshuset i Bergen **onsdag 11.juni** kl. 10.00, sjå program i vedlegg 2.

Framlegget omfattar følgjande område:

1. Indre Farleia, Austrheim, Lindås og Radøy kommunar
2. Byfjellene i Bergen, Bergen kommune
3. Fitjarøyane, Fitjar og Bømlo kommunar
4. Søre Bømlo, Hespriholmen og Langevåg, Bømlo kommune
5. Etne, Etne kommune
6. Rosendal, Kvinnherad kommune
7. Indre Sørfjorden, Odda kommune
8. Ytre Sørfjorden, Ullensvang herad
9. Eidfjord, Eidfjord kommune

Områda er skildra og synt på kart i vedlegg 1 *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Hordaland – høyringsutkast*. Kvart område er gjeve ein landskapskarakter og ei grunngeving for kvifor landskapet er av nasjonal interesse. Med utgangspunkt i landskapskarakteren og nasjonale interesser har vi skissert kva tiltak området er sårbart for og kva det bør få å seie for forvaltninga av areala. Høyringsutkastet inneheld òg ei kort skildring av landskap og kulturhistorie i Hordaland, som ei ramme for utvalet av område.

Føremålet med prosjektet

Klima- og miljødepartementet har gjeve Riksantikvaren i oppdrag å etablere eit register for kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Det overordna målet med dette arbeidet er å formidle kunnskap om viktige kulturhistoriske landskap til samfunnsaktørar som påverkar og styrer utviklinga av landskapa. Målet er å bidra til ei god forvaltning av landskap generelt og desse prioriterte kulturhistoriske landskapa spesielt. Riksantikvaren vil gjennom dette klargjere kva landskap som har særskilte viktige verdiar som kommunane og andre styresmakter bør ta omsyn til i planlegging og forvaltning.

Riksantikvaren har saman med fylkeskommunen i Hordaland arbeidd med eit forprosjekt for å prioritere kulturhistoriske landskap som er av nasjonal interesse. Eit tilsvarande prosjekt vert gjennomført i Østfold. Arbeidet i Hordaland og Østfold skal munne ut i eit førebels utval av kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i desse fylka. Forprosjektet skal òg gje naudsynte erfaringar for å avgjere om og korleis eit landsomfattande prosjekt skal gjennomførast.

Den europeiske landskapskonvensjonen, som Noreg har godkjent, gjeld *alt* landskap - frå bylandskap til kyst- og fjellandskap, frå særleg verdfulle landskap til landskap som treng kvalitetshevande tiltak. Han utfordrar landa til å erkjenne at kvalitet i og mangfald av landskap er ein felles ressurs som må sikrast gjennom målretta planlegging, forvaltning og vern. Det trengst oversikt over kva landskapsverdiar som finst for å kunne gjere dette på ein god måte. Landskapet er både ein verdi som skal forvaltast og ein ressurs som kan utviklast og gje grunnlag for ny verdiskaping. Konvensjonen oppmodar difor til å kartlegge og prioritere landskap. Kulturminneforvaltninga har eit særskilt ansvar for å halde oversikt over kva kulturhistorisk verdfulle landskap som finst.

Kulturhistoriske landskap

Landskap er ein heilskap av naturgitte og menneskeskapte tilhøve og samspelet mellom desse. Utviklinga i busetjing og arealbruk frå dei eldste tider og fram til i dag vil i varierende grad vere synleg i landskapet. I utvalet av kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse har vi vore opptekne av dei viktigaste utviklingstrekk og kva strukturar og mønster, samt sentrale element, som det er mogeleg å oppfatte i dag. I nokre landskap vil den historiske kontinuiteten vere framtreddande. I andre vil omforming, særleg i nyare tid, vere så omfattande at landskapets kulturhistoriske forankring er sterkt svekka. Vi er òg opptekne av den delen av historia som ikkje finst direkte i det fysiske landskapet, men er knytt til tru, hendingar og tradisjonar og erfaringsbasert kunnskap om bruken av landskapet.

Omgrepet **landskapskarakter** er sentralt i arbeidet og skal hjelpe oss til å få fram ei heilskapleg tolking av landskapet slik det vert forstått og opplevd:

Landskapskarakter er eit konsentrert uttrykk for samspelet mellom eit område sitt naturgrunnlag, arealbruk, historiske og kulturelle innhald, samt romlege og andre sansbare tilhøve som særpregar området og skil det frå omkringliggjande landskap.

I omtalen av kvart område er det grunngeve kvifor vi vurderer nett dette landskapet til å ha **nasjonal interesse**. I den vurderinga har vi lagt til grunn om landskapet, med sin landskapskarakter, representerer tilhøve som har særleg mykje å seie for historia. Dette omfattar viktige fasar i historia, strukturar i landskapet, byggeskikk og arkitektur, verksemder, hendingar, etniske grupper og kjelder til forhistoria der det elles finst få eller ingen skriftlege kjelder.

Arbeidet med forprosjektet

Arbeidet med forprosjektet starta opp hausten 2013 og har skjedd i eit nært samarbeid mellom Riksantikvaren og Hordaland fylkeskommune. Utvalet av område er basert på eksisterande kunnskap om fylket og har komme fram etter innspel frå fylkeskommunen, primært kulturminneforvaltninga, men planavdelinga har og delteke i arbeidet. I Hordaland har Riksantikvaren og fylkeskommunen sine folk vore på ei synfaring i fylket, som omfatta dei fleste av dei prioriterte områda. Sidan dette er eit nytt arbeid og eit forprosjekt som skal danna grunnlag for å vurdere vidareføring til alle landets fylke, er arbeidet med å utvikle metode for

utval og arbeidsmåtar ein viktig del av prosjektet. I arbeidet har vi hatt god nytte av det omfattande landskapsarbeidet som har vore gjort i Hordaland gjennom mange år. Det er Riksantikvaren som står ansvarleg for dette høyringsframlegget.

Kva vil registeret få å seie for kommunane?

Kommunane er ein av dei viktigaste forvaltarane av landskap. Gjennom m.a. planlegging og byggesakshandsaming etter plan- og bygningslova har dei verkemiddel til å påverke utvikling og forvaltning av landskap.

Riksantikvaren ønskjer at utvalet av kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse skal verte ein premiss for lokal planlegging og forvaltning, - og for regional og nasjonal planlegging. Arbeidet skal gje eit kunnskapsgrunnlag slik at kommunane kan drive ei betre lokal forvaltning av landskap med kulturhistoriske verdiar. Registeret vil ikkje i seg sjølv innebere vern av dei prioriterte områda, men vere eit hjelpemiddel i arealdisponeringa i kommunen.

Kulturminneforvaltninga vil gje tidleg og tydeleg informasjon til kommunane ved å klargjere kva kulturhistoriske landskap som etter vår vurdering har nasjonal interesse. Utvalet av område vil vere eit verktøy for kulturminneforvaltninga og deira innspel til kommunal og regional arealplanlegging og for samarbeid med ulike sektorstyresmakter. Vi vonar at registeret kan bidra til styrke dialogen mellom kommunane og regional kulturminneforvaltning tidleg i plansaker, slik at ein kan unngå konfliktar om arealbruken i verdifulle kulturhistoriske landskap.

Landskapet er i stadig endring. Riksantikvaren ønskjer ikkje med utvalet av kulturhistoriske landskap å gje signal om at endring er uønskt i desse områda. Vi ønskjer at utvalet skal bidra til at kommunen og andre aktørar har ei medveten haldning til kvalitetane i landskapet når dei planlegg og forvaltar landskapet, slik at det som er karakteristisk og verdifullt kan vidareførast og styrkast. Vi peikar difor på kva endringar vi meiner at det einskilde område er særleg sårbart for, men er samstundes klar over at det er kommunane som sit med den detaljerte oversikta over tilstand og utfordringar. Kunnskapen og vurderingane om dette ønskjer vi å få fram gjennom høyringsrunden. I mange tilfelle trekkjer vi fram verkemiddel i plan- og bygningslova for å ta vare på landskap. Det gjeld særleg omsynssoner med retningslinjer og generelle føresegner til kommuneplanen. Ved planlegging og forvaltning kan landskap utviklast som ein ressurs for innbyggjarane og som grunnlag for næringsverksemd som til dømes reiseliv.

Riksantikvaren tek sikte på at forprosjektet etter høyring, skal ferdigstillast i løpet av hausten 2014. Dei utvalde områda vil då verte lagde inn i Askeladden; Riksantikvaren sin sentrale kulturminnedatabase. Denne er tilgjengeleg for bruk for kommunane, andre styresmakter, konsulentar med fleire. Områda vil ikkje få nokon formell vernestatus etter kulturminnelova, men visast som nasjonalt viktige landskap. Etter ei eventuell landsomfattande utveljing kan område som no er vurdert til nasjonal interesse, bli endra til regional interesse.

Merknader til høyringsutkastet

Riksantikvaren ber høyringsinstansane om alle type merknader og innspel til framlegget, men vil særleg peike på følgjande:

- Utvalet av område i fylket
- Områdeskildring, avgrensing, innhald av det einskilde området
- Forvaltning av områda – tolegrensar, sårbarheit, planstatus og -utvikling
- Bruken og nytten av eit register over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse

Beste helsing

Marit Huuse (e.f.)
avdelingsdirektør

Jostein Løvdal
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg: 2

Kopi til: Klima- og miljødepartementet - Kulturminneavdelingen, P.B. 8013 Dep, 0030 OSLO/ Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO/ Miljødirektoratet - Trondheim, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM/ Statens landbruksforvaltning, Postboks 8140 Dep, 0033 OSLO

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Askøy kommune		pb 323	5323 Kleppestø
Austevoll kommune		5392 Storebø	
Austrheim kommune			5943 Austrheim
Bergen kommune - Byantikvaren		Postboks 7700	5020 BERGEN
Bergen kommune - Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling		Bergen Rådhus - Postboks 7700	5020 BERGEN
Bømlo kommune		Rådhuset	5430 BREMNES
Eidfjord kommune		Simadalsvegen 1	5783 EIDFJORD
Etne kommune		Postboks 54	5591 ETNE
Fedje Kommune			5947 Fedje
Fitjar kommune		Postboks 83	5418 FITJAR
Fjell kommune		Postboks 184	5342 STRAUME
Fusa kommune			5640 Eikelandsosen
Fylkesmannen i Hordaland	Landbruksavdelinga landbruksavdelinga	Postboks 7310	5020 Bergen
Fylkesmannen i Hordaland	Miljøvernadelinga Miljøvernadelinga	Postboks 7310	5020 Bergen
Granvin kommune		Postboks 13	5733 GRANVIN
Hordaland fylkeskommune - Regionalavdelinga		Postboks 7900	5020 BERGEN
Jondal kommune		Kommunehuset	5627 JONDAL
Kvam kommune		Rådhuset	5600 NORHEIMSUND
Kvinnherad kommune			5470 ROSENDAL
Lindås kommune		Kvernhusmyrane 20	5914 ISDALSTØ
Masfjorden kommune			5981 MASFJORDNES
Meland kommune			5918 FREKHAUG
Modalen kommune			5729 MODALEN
Odda kommune		Opheimsgata 31	5750 ODDA
Os kommune (Hordaland)		Postboks 84	5202 OS
Osterøy kommune			5282 LONEVÅG
Radøy kommune		Krossvegen 8	5936 MANGER
Samnanger kommune		Tyssevegen 217	5650 TYSSE
Stord kommune		Postboks 304	5402 STORD
Sund kommune		Postboks 23	5371 SKOGSVÅG
Sveio kommune		Postboks 40	5559 SVEIO
Tysnes kommune		Rådhuset	5685 UGGDAL
Ullensvang herad			5780 KINSARVIK
Ulvik herad		Skeiesvegen 3	5730 Ulvik
Vaksdal kommune		Konsul Jebsensgate 16	5722 DALEKVAM
Voss kommune		Postboks 145	5701 VOSS

Øygarden kommune			5336 TJELDSTØ
Norges vassdrags- og energidirektorat, Region vest		Pb 53	6801 FØRDE
Statens vegvesen, region vest		Askedalen 4	6863 Leikanger